

Rēzeknes teātris «Joriks» sagaida skatītājus ar jaunām izrādēm

Inga Kaļva-Miņina

Jaunā gada sākumā parasti atskatāmies uz to, kāds ir bijis pērnais gads, izceļot spilgtākos un labākos piemērus katrā jomā (sportā, kultūrā u.tml.). Šim gada kopsavilkumam nav obligāti jābūt janvāri, tomēr gada pirmajos mēnešos – noteikti. Te varu atgādināt, ka Latgališu kultūras gada balvas «Boņuks 2021» pasniegšanas ceremonijā norisināsies 5. martā. Trīsdesmit labāko nominantu vidū ir arī Rēzeknes teātris «Joriks» ar muzikāli dokumentālo izrādi «Mans kaimiņš ebrejs».

Atskatoties uz teātra 2021./2022. gada sezonas pirmo pusi, jāteic, ka par spīti Covid-19 ierobežojumiem, kas neļāva teātrim pilnvērtīgi darboties, ir bijis arī viens varen labs notikums, kas teātra komandai piešķīra iedvesmas spārnus, lai varētu veiksmīgi darboties arī turpmāk. 23. novembrī teātra gada balvas «Spēlmaņu nakts» pasākumā Dailes teātrī tika pasniegtas 12 «Skatuves naglas» par aizvadītās teātra sezonas izcilākajiem iestudējumiem un individuāliem sniegumiem. Laureātu vidū savu pirmo «Spēlmaņu nakts» balvu «Skatuves nagla» saņēma arī Rēzeknes teātra «Joriks» muzikāli dokumentālā izrāde «Mans kaimiņš ebrejs». (Tiem, kas šo izrādi nav redzējuši, atgādināšu, ka 2021. gada vasarā Rēzeknes Zaļās sinagogas kvartālā norisinājās izrāde par ebreju kopienas dzīvi dažādu laikmetu griezumā un valstu ietvaros Latgales teritorijā, par tradīcijām, kultūru un vēstures notikumiem.)

Ko skatītāji šogad sagaidīs, laikraksts «Vietējā Latgales Avīze» noskaidroja no Rēzeknes teātra «Joriks» reklāmas speciālistes Elīnas Zujānes un mākslinieciskā vadītāja Mārtiņa Eihe.

Rēzeknes teātra «Joriks» komanda, uzsākot 2021./2022. gada sezonu (krēslā sēž mākslinieciskais vadītājs Mārtiņš Eihe)

«Esam aizvadījuši pirmo 2022. gada mēnesi. Aizvien darbojamies Covid-19 ierobežojumos, bet esošajai situācijai esam pielāgojušies, ikdienā visu laiku sekojam līdzī aktūālajiem notikumiem. Arī skatītāju rindas lēnām sāk pildīties un kļūt arvien pilnākas,» stāsta Rēzeknes teātra «Joriks» reklāmas speciāliste ELĪNA ZUJĀNE.

«Janvārī, barikāžu laikā, viesojāmies Valmieras, Līvānu un Smiltenes novada pusēs ar muzikāli dokumentālo izrādi «Barikādes.docx». Izrāde balstīta uz Latgales un Vidzemes barikāžu dalībnieku, kas 1991. gadā bija 18–25 gadus veci jaunieši, atmiņām. Vēlreiz paldies visiem, kas dalījās ar saviem pieredzes stāstiem!» saka Elīna, piebilstot, ka izrādes tapšanā izmantotās fotogrāfijas ir no barikāžu dalībnieku personīgā arhīva un Balvu novada muzeja, Borisa Koļešņikova arhīva un Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Tautas Frontes muzeja nodaļas.

Izrādes «Barikādes.docx» radošā komanda: režisors – Mārtiņš Eihe, dramaturģija: Laila Burāne, scenogrāfija: Pamela Butāne, horeogrāfija: Jana Jacuka, muzikālais konsultants: Artūrs Čukurs, lomās: Sandija Dovgāne, Kristīne Klimanova, Kārlis Tols un Andris Zeļonka. Izrādē skan tā laika iemīļotās dziesmas «Nāc dejot», «Zem diviem karogiem», «Dzimtā valoda» un citas. Iestudējums tapis sadarbībā ar Valsts kultūrkapitāla fondu. Izrāde iekļauta kultūrizglītības programmas «Latvijas skolas soma» piedāvājumā 8.–12. klašu jauniešiem.

««Muols» ir jaunākais režisora Mārtiņa Eihe iestudējums latgaliski, kas Rēzeknes teātrī «Joriks» pirmizrādi piedzīvos 22., 23., 24., un 25. februārī plkst. 19.00,» E. Zujāne stāsta, aicinot nākamajā nedēļā izbrīvēt laiku un apmeklēt izrādi, kas vēlītā Latgales podniecībai.

«Šobrīd paralēli norisinās darbs pie izrādes «Revolucionārs. Dzimis Rēzeknē», ir iecerēts dokumentāli muzikāls jauniestudējums 2021./2022. gada sezonā. Izrāde ir trešais darbs projekta «Dziļurbums» laikā. Izrādes mērķis ir pētīt procesus, personības un notikumus Latgalē pagātnē un šodien. Idejas pamatā ir stāsts par Benesu Aijo, kas ir dzimis Rēzeknē 1979. gadā un ir vienīgais tumšādains iedzīvotājs pierobežas pilsētā – Rēzeknē. Balstoties uz Benesa Aijo mammas, klasesbiedru, kursabiedru, draugu intervijām, top dramaturģiskais materiāls, dziesmu teksti un muzikālā partitūra. Idejas pamatā runāsim par līdzcilvēku izpratni, sajūtām, atmiņām, izvēlēm un komunikāciju, iekļaušanu sabiedrībā, kas ietekmēja Aijo personību. Pirmizrāde plānota 2022. gada 15. maijā. Iestudējums būs bilingvāls, līdzīgi kā izrādes «Mans kaimiņš ebrejs» un «Kaija»,» par Rēzeknes teātra «Joriks» radošajiem plāniem stāsta Elīna.

Martā skatītāji tiek aicināti apmeklēt šādas izrādes:

12. martā plkst. 15.00 izrāde jaunākajiem skatītājiem «Caurulzobis vienīgais» (mēmais detektīvs – izrāde ir bez vārdiem, piemērota gan mazam, gan arī lielam skatītājam).

15. martā plkst. 18.00 «Vīrietis. Sieviete» pēc V. Krasnogorova lugas «Katram sava zvaigzne». Iestudējums tapis projektā «Jauno maiņa» sadarbībā ar «Dirty Deal Teatro», Ģertrūdes ielas teātri un Valmieras Drāmas teātri (izrāde krievu valodā).

20. martā plkst. 17.00 «Mīlestības vēstules» (izrāde krievu valodā).

27. martā plkst. 18.00 «Kompromiss» (izrāde krievu valodā).

Visa aktuālā informācija par teātra izrādēm pieejama mājaslapā www.teatrisjoriks.lv un teātra Facebook lapā.

Rēzeknes teātra «Joriks» komanda, saņemot savu pirmo «Spēlmaņu nakts» balvu «Skatuves nagla»

Rēzeknes teātra «Joriks» mākslinieciskais vadītājs MĀRTIŅŠ EIHE atklāj, ka izrāde «Muols» pie skatītājiem varēja nonākt jau pagājušā gada nogalē, tomēr tas nebija iespējams Covid-19 ierobežojumu dēļ. «Tagad atgriežamies tādā nedēļas maratonā, kura laikā spēlēsim šo izrādi. Ieteiktu skatītājiem atnākt, jo nav zināms, kad mēs atkal šo izrādi spēlēsim, jo tajā lielākoties spēlē tikai viesmākslinieki. Šie aktieri ir ar Latgales saknēm un viņiem nav sveša latgališu valoda. Šī izrāde ir teiksma par Latgales podniecību ar dažādiem praktiskiem iestarpinājumiem un jokiem. Tas ir nozīmīgs darbs, ko paveicām jau pagājušajā gadā,» saka M. Eihe.

Kā atklāj teātra mākslinieciskais vadītājs, tad šogad skatītājus sagaidīs arī krāšņa izrāde krievu valodā «Rudens maratons», kas radīta pēc filmas ar tādu pašu nosaukumu motīviem («Осенний марафон»).

«Sezonas noslēgumā ceram skatītājiem piedāvāt izrādi «Revolucionārs. Dzimis Rēzeknē». Šobrīd vācam materiālus, tādēļ pagaidām neko vairāk par izrādi nevarēšu pateikt. Tā tēma ir tik jutīga, ka katrs domā to, ko var iedomāties, bet mūsu gadījumā tas ir stāsts par cilvēciskām attiecībām, cilvēciskiem notikumiem. Sezonas beigās ceram nospēlēt izrādi «Mans kaimiņš ebrejs». Interese par šo izrādi ir liela, iespējams, ar to dosimies arī uz citām Latvijas pilsētām,» stāsta M. Eihe.

Covid-19 uzliktie ierobežojumi ir mainījuši teātra skatītāju ikdienas paradumus, un tas teātra komandai liek būt piesardzīgiem, domājot par nākotnes plāniem. Tomēr ir arī priecīga ziņa, jo cilvēki, mazinoties ierobežojumiem, sāk atkal nākt uz teātri. «Cilvēki atgriežas, pērk biļetes, tas ir patīkami. Izrādēs, kuras var apmeklēt 20–30 cilvēki, sēdvietas izpārdotas, prasa vēl biļetes, tas nozīmē, ka mēs būtu varējuši pārdot vairāk. Tā ir patīkama sajūta,»

Mārtiņš Eihe atzīst, ka Covid-19 laikā teātris būs mainījies. «Bet to jau redzēs pēc gada. Domāju, ka teātris būs kļuvis intīmāks. Vēl vairāk dominēs teātra mazās formas, kurās varēs izjust tiešo kontaktu ar skatītājiem,» viņš saka.

Izrāde «Mans kaimiņš ebrejs» ir Rēzeknes teātra «Joriks» visapjomīgākais iestudējums – vienā izrādē piedalās 50 dalībnieki

Interesanti fakti par Rēzeknes teātri «Joriks»

* 2021. gadā Rēzeknes teātris «Joriks» pirmo reizi kļuva par teātra gada balvas «Spēlmaņu nakts» laureātiem, saņemot balvu «Skatuves nagla» par muzikāli dokumentālo izrādi «Mans kaimiņš ebrejs» (režisors Mārtiņš Eihe).

* Izrāde «Mans kaimiņš ebrejs» ir Rēzeknes teātra «Joriks» visapjomīgākais iestudējums – vienā izrādē piedalās 50 dalībnieki (bez Rēzeknes teātra «Joriks» aktieriem piedalās arī Jāņa Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskolas koris, profesionālais pūšamo instrumentu orķestris «Rēzekne», akordeonisti Zane Vancāne un Igors Popovs, Rēzeknes teātra jauniešu studijas dalībnieki, dejotāji no jauniešu deju kopas «Dzīga»).

* Režisors Mārtiņš Eihe, Rēzeknes teātris «Joriks» un izrāde «Mans kaimiņš ebrejs» ir nominēti Latgališu kultūras gada balvai «Boņuks 2021» (balvas pasniegšanas ceremonija notiks 5. martā plkst. 18.00 Latgales vēstniecībā GORS, kā arī būs vērojama tiešraidē LTV1).

* Divas izrādes – «Ziemas māja» un «Barikādes.docx» – ir papildinātas ar sordotulkojumu.

* 2021. gadā teātra aktieri ar skolēniem tiešsaistes platformā Zoom ir tikušies 48 reizes.

Aktrisi Lienu Šmuksti Rēzeknes teātrī «Joriks» uz skatuves redzējam 2020. gadā izrādē «Saturna vuordā» (foto no izrādes)

2020. gada sākumā Rēzeknes teātrī «Joriks» pirmizrādi piedzīvoja režisora Edgara Niklasona izrāde «Saturna vuordā», kurā izskanēja trīs valodas – latgaliešu, latviešu un krievu. Tā bija pirmā teātra izrāde, kurā aktieri runāja latgaliski. Savukārt aktrisei LIENAI ŠMUKSTEI, kuras dzimtā puse ir Līvāni, šī bija pirmā loma Rēzeknes teātrī «Joriks». Nākamajā nedēļā Lienu atkal varēsim redzēt uz «Jorika» skatuves – no 22. līdz 25. februārim katru vakaru plkst. 19.00 viņa būs redzama izrādē «Muols», kas ir teātra otrais iestudējums, kurā dzirdama latgališu valoda.

Ar aktrisi Lienu Šmuksti biju sarunājusies 2020. gada rudenī, pirms izrādes «Saturna vuordā». Tolaik viņa atklāja, ka ikdienā runāt latgaliski nemaz tik bieži neizdodas. Pirms izrādes aktieriem, kuri dzīvoja Rīgā (tai skaitā Lienai), apgūt latgališu valodu un pareizu tās izrunu palīdzēja Kristīne Pokrāniece. «Kopā strādājām, viņa laboja, kā vajag teikt pareizi. Tas bija brīnišķīgs izaicinājums, kad no galvas mācies ne tikai tekstu, bet arī to, kā pareizi izrunāt vārdus,» toreiz teica Liena. Arī jaunajā izrādē «Muols» Liena un viņas skatuves partneris Jānis Kronis runā latgaliski. Ja iepriekšējā izrādē latgaliski nebija daudz teksta, tad šoreiz izrādes teksts latgaliski ir apmēram 70 %. Liena atzīst, ka šī izrāde viņai ir labs izaicinājums un piedzīvojums, jo tik daudz teksta latgaliski nebija mācījusies. «Šķiet, ja iemācies tekstu latviski, tad jau vari arī latgaliski runāt, tomēr latgališu valodai ir cita teikumu uzbūve, tā tik viegli nepadodas rokā, ir tā, it kā teksts būtu jānācās citā valodā,» atklāj Liena.

«Ānām, starp citu, ar latgališu valodu ir pat labāk nekā man. Viņa saknes ir Rēzeknes un Daugavpils pusē (Gaigalava un Kalupe), tāpēc Jāņa latgališu valoda ir tāda lauzītāka, īstāka. Es nāku no Līvāniem, tur latgališu valoda ir tāda mīkstāka, vārdi tiek mīkstāk izrunāti. Man šķiet interesanti, ka vienā izrādē abi runājam latgališu valodā, bet šī valoda katram skan atšķirīgi,» stāsta Liena, atklājot, ka sākumā pārdzīvojusi par to, ka viņas latgališu valoda skan citādāk. Bet tad sapratusi, ka tā ir viņas īpašā vērtība: «Man ir jābūt lepnai, ka esmu no Latgales. Līvānus mēdz dēvēt par atslēgu Latgales vērtos, tad esmu tas pats sākums Latgalci.»

Lai arī ikdienā aktrise nedzīvo Latgalē, tomēr seko līdzī tam, kas notiek latgaliskajā kultūrvidē, – lasa ziņas latgališu kultūras ziņu portālā lakuga.lv, nesen Latvijas Radio 1 sākusī klausīties Ilzes Spergas stāstu krājuma «Dzeiveība» radio lasījumus, ko ierunājusi Inga Mišāne-Grasberga.

«Esmu dzimusi Rīgā, bet trīs gadu vecumā sāku dzīvot Līvānos, kas ir tēta dzimtā puse. Mamma ir no Rīgas, bet mammas tētis nāk no Latgales – no Sūtru puses. Manas saknes Latgalē ir pamatīgas. No trīs gadu vecuma līdz vidusskolas absolvēšanai esmu dzīvojusi Līvānos. Tur joprojām dzīvo mans tētis, māsa. Regulāri dodos uz Līvāniem, no turienes tā pavisam neesmu aizmukusi un ar vienu kāju esmu Latgalē,» smaidot saka Liena.

Par savu darbu filmā «Ausma» 2016. gadā Liena Šmukste ir ieguvusi balvu «Lielais Kristaps» nominācijā «Labākā aktrise otrā plāna lomā», ir filmējusies seriālā «Viss pa jaunam» un kriminālkomēdijā «Uzticības persona», kas veidota kā seriāls piecās sērijās (starp citu, 2021. gada augustā Līvānos tapa šī seriāla epizodes). Liena Šmukste ir ne tikai aktrise, bet arī režisore. Studējot Latvijas Kultūras akadēmijā, 2019. gadā tapa viņas pirmā sajūtu teātra izrāde «Grāmata Zīme», kas iekļauta Ģertrūdes ielas teātra programmā (audioizrādes biļeti arī tagad var iegādāties teātra mājaslapā un noklausīties sev ērtā laikā un vietā). Pērn tapusi arī audio izrāde «Jums ir apdegušas ausis» (arī pieejama Ģertrūdes ielas teātra programmā), Latvijas Radioteātrī veidojusi Māra Rungļa grāmatas «Pastaiga mirušo pilsētā jeb Pārupes spoku stāsti» iestudējumu un režisējusi filmu «Mežs:Jec», kas sākotnēji tapusi kā instagramseriāls.

Sarunas izskaņā Liena Šmukste teic, ka priecāsies nākamajā nedēļā ar skatītājiem satīties Rēzeknes teātrī «Joriks» izrādē «Muols». Izrādē, kurā ievīts īpašs latgaliskuma kods un kas paver priekškaru uz Latgales podniecību, ļaujot iepazīt šo profesiju un sirds aicinājumu.

Par izrādi «Muols»

Izrādes anotācija vēsta: «Kas kopīgs cilvēkam un mālam? Izrāde balstīta intervijās ar šodienas keramiķiem un stāstos par jau aizgājušiem Latgales podniekiem. Latvijas kultūras kanonā iekļautā Latgales podniecība tuvplānā atklāj vērtību maiņu vēsturi, laikmetu mirstību, tradīciju sajaukšanos, cilvēka centienus visos laikos apvienot izdzīvošanu ar skaistā radīšanu. Vairākās reliģijās cilvēka izcelšanās ir saistīta ar mālu. Latgales keramika kā metafora atklāj latgališu valodas un kultūras trauslumu. Meistaru paaudzes, kurās ar mālu darbojās visi ģimenes locekļi, vērienīgas personības un neatlaidība saglabāja tautas podniecību līdz šodienai vismaz vienā Latvijas novadā. Kā atgādinājums, ka cilvēks var stāties pretī nepateicīgam laikmetam, pirms atdot sevi atpakaļ mālam.

Izrādes laikā, ieelpojot māla smaržu un pieskaroties tam, skatītāji tiek aicināti piedalīties ceļojumā no aizvēstures līdz mūsdienām. No māla pikas līdz lauskām. No bērna, kurš apmeklējis vienu keramikas nodarbību, līdz māksliniekam, kurš materiālam atdevis visu dzīvi. Dažkārt – pat pārāk daudz.»

Izrādes režisors ir Mārtiņš Eihe, izrādē piedalās Liena Šmukste, Liene Skrebinska, Jānis Kronis («KVADRIFRONS»), scenogrāfija un kostīmi – Paraskēva Deikina, dramaturģija – Rūta Holendere, mūzika – Liene Skrebinska. Izrāde ir latviešu un latgaliešu valodā, tā ir iekļauta kultūrizglītības programmā «Latvijas skolas soma». Iestudējums tapis, pateicoties Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstam.

Izrādē «Muols» aktieri un skatītāji meklēs atbildi uz jautājumu – kas kopīgs cilvēkam un mālam? Izrādē lielākoties skanēs latgališu valoda, kas abiem aktieriem – gan Lienai Šmukstei, gan Jānim Kronim – nav sveša, jo viņu dzimtas saknes ir Latgalē. Izrādē spēlē arī jaunā mūziķe, folkloras kopas «Vīteri» dalībniece Liene Skrebinska

Biļetes iespējams iegādāties Rēzeknes Nacionālo biedrību kultūras nama kasē (e-pasta adrese teatris.jorik@gmail.com, kases tel. nr. 64622182), «Biļešu paradīze» kasēs un www.bilesuparadize.lv.

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Par projekta saturu atbild «Vietējā Latgales Avīze».